

לבריאות והצלחת

שמואל בן זכריה וקלרה אידל. מרים בת יהושע ומרתא
 פתחיה בן יאיר וחנה. חגית בת שמואל ומרים
 וילדיהם דרור הלל ואשר יש'
 עודד בן שמואל ומרים. מעין בת אפרים ואורלי
 וילדיהם ידידיה רננה שירה אמונה
 רועי בן משה ושרה. תמר בת שמואל ומרים
 לרפואת חיים שמואל בן סימה
 לעילוי נשמת פרל בת רבקה ע"ה

לעילוי נשמת

אלישבע שולביץ ע"ה בת יבלחט"א יעקב אליהו ושרה הורביץ

לעילוי נשמת

הבחור שמואל אלעזר ז"ל בן יבלחט"א נתן ואביבה הורביץ

לעילוי נשמת

ר' עוזיהו אליהו בן ר' שלום קמיסר ז"ל

נלב"ע ח כסלו

לתרומות והנצחות:

הורביץ. בנק פאגי (52). סניף 183. חשבון 654248

[לתרומה בפיפל](#)

דף ק"ב

קדשים שיצאו מידי מעילה

הנהנה מדבר של הקדש הרי זה מועל, וכל הקדשים יש בהם דין מעילה, אפילו נפסלו, אלא אם כן הותרו לכהנים שעה אחת, שאז יצאו מידי מעילה, ומעתה אף אם יחזרו ויאסרו, אין האיסור מחמת ההקדש, אלא מחמת דין אחר, ושוב אין בהם דין מעילה.

ובכלל הקדשים הפסולים שיש בהם דין מעילה כי נפסלו קודם שהותרו לכהנים: (א) קרבן שנעשית בו עבודה במחשבת פיגול, [לאוכלו] חוץ לזמנו. (ב) קרבן שנעשית בו עבודה במחשבת פסול, [לאוכלו] חוץ למקומו. (ג-ד) קרבן שנעשית בו עבודה על ידי פסול, כגון שקבלו פסולים את דמו או שזרקו את דמו.

ובכלל הקדשים הפסולים שאין בהם דין מעילה כי נפסלו אחר שהותרו לכהנים: (א) בשר הקרבן שנותר לאחר זמנו ונפסל בלינה. (ב) בשר הקרבן שנטמא אחר זריקת דמו. (ג) בשר הקרבן שיצא חוץ למחיצתו אחר זריקת דמו.

ולעניין זה הכל מודים, שכל קרבן שדמו ראוי להיזרק, נחשב כאילו כבר נזרק, ולכן אם נפסל הקרבן בשעה שכבר היה ראוי להיות מותר לכהנים בזריקת הדם, אף על פי שלבסוף לא נזרק הדם, כבר יצא מידי מעילה בכך שהיה ראוי להיות מותר לכהנים, ושוב אין בו מעילה.

המביא אשם תלוי ונודע לו שלא חטא

מי שנסתפק אם חטא איזה חטא שחייבים עליו קרבן חטאת, מביא קרבן אשם תלוי, והוא תולה לו מן היסורים, עד שיוודע לו אם חטא, או לא, שאם יודע לו שחטא, יביא חטאת ותהא לו כפרה גמורה, ואם יודע לו שלא חטא, פטור מכלום.

< וכשקודם שחיטת האשם נודע לו שלא חטא:

לדעת רבי מאיר – מאחר שנודע לו שלא חטא, אינו זקוק לקרבן, ואם כן נתברר שאין זה קרבן אלא בהמת חולין, שכן לא הקדישה מתחילה, אלא על דעת שצריך להקריבה, ומאחר שאינו צריך להקריבה, אינה קדושה, ותצא ותרעה בעדרו כשאר בהמות חולין.

ולדעת חכמים – אף על פי שנודע לו שלא חטא, ונתברר שאינו זקוק לקרבן הזה, מכל מקום קדושתו במקומה עומדת, כי מתוך כך שלבו נוקפו על חטאו, הקדיש את הבהמה לגמרי, אף על דעת שלא יהיה זקוק לה, ומעתה, כשנתברר שאינו יכול להקריבה לאשם תלוי, תרעה עד שיפול בה מום ויוכלו לפדותה, ויביאו בדמיה נדבה.

ולדעת רבי אליעזר – אף על פי שנודע לו שלא חטא, מקריב את הבהמה הזו לאשם תלוי כפי שהקדישה, שלדעת רבי אליעזר, אשם תלוי בא בנדבה, מספק, שמא חטא באיזה חטא, אפילו אינו זוכר שארע לו איזה דבר לחייבו אשם תלוי.

< וכשאחר גמר הקרבת האשם [=אחר הזריקה]

נודע לו שלא חטא:

לדברי הכל – מאחר שבשעת הקרבת הקרבן, היה מחויב להקריבו, [ככל אשם תלוי שבא על הספק, אף כשעתיד הספק להתברר], אם כן קרבן כשר הוא, ובשרו נאכל לכהנים ככל אשם.

< וכשנודע לו שלא חטא בין שחיטת הקרבן

לזריקת דמו:

לדעת תנא קמא – בשעה שנודע לו שלא חטא, נתברר שאין צורך בקרבן הזה, ומעתה אי אפשר להקריבו, ומה שיקריבו ממנו מעתה אינו נחשב כקרבן, ונמצא שיש כאן קרבן שנשחט, אבל נפסל מזריקת הדם, שדינו כקדשים פסולים, דמו נשפך, ובשרו נשרף.

ולדעת רבי יוסי – מאחר שנתקבל הדם בכלי, הרי זה יזרק, והבשר יאכל, כדין אשם שנזרק דמו בהכשר.

- לדברי רבא, טעמו של רבי יוסי הוא, כי כל דם העומד להיזרק למזבח, נידון כאילו כבר נזרק, ואם כן, משעה שנתקבל הדם בכלי, כבר הוכשר הקרבן, כאילו נזרק דמו, ומעתה אף אם נודע שאין בו צורך, הרי זה כאילו נודע הדבר אחר זריקת הדם, שלא נפסל הקרבן בכך. [ודברים אלו אי אפשר ליישבם כדברי האומרים, שלעניין זריקת הדם שהיא מעשה, אין אומרים שדם העומד להיזרק, נידון כאילו כבר נזרק].

- ולדברי רבי יוסי ברבי חנינא, הסיבה שרבי יוסי מכשיר את האשם הזה שנתקבל דמו בכלי, ונודע שאין בו צורך, ואינו נפסל בכך, כי לדעתו, כלי שרת מקדשים את הפסולים להיקרב לכתחילה.

האומר הרי עלי מנחה במחבת

לדעת התנא של משנתנו – נדר להביא מנחה במחבת דווקא ולפיכך אם הביא מנחה במרחשת אין יוצא בה ידי נדרו אלא מנחת נדבה היא ועדיין מחויב להביא כמו שאמר.

ולדעת רבי שמעון – אין הנדר אלא שיביא מנחה ומה שפירש בנדרו באיזה כלי אין זה כלום לפיכך יצא ידי נדרו אף במנחת מרחשת שהביא.

האומר הרי עלי להביא עשרון

סולת זה למנחה במחבת

לדעת התנא של משנתנו – נדר להביא את העשרון שבפניו למנחת מחבת ולפיכך אם הביאו למנחה במרחשת פסלו ועבר על נדרו.

ולדעת רבי שמעון – אין הנדר אלא שיביא את העשרון למנחה, ומה שפירש בנדרו באיזה כלי, אין זה כלום, לפיכך יצא ידי נדרו אף במנחת מרחשת שהביאו.

האומר הרי עלי להביא מנחה

של שני עשרונות בכלי אחד

האומר, הרי עלי להביא מנחה של שני עשרונות בכלי אחד, נדר להביא מנחה גדולה של שני עשרונות יחד, שיש בהם קמיצה אחת.

ולפיכך, אם הביא שני עשרונות בשני כלים, לא יצא ידי נדרו, כי בכל כלי לא הביא מנחה גדולה כפי שנדר, וגם אין קמיצתם כפי שנדר, [שקמיצתם שתי קמצים, קמיצה אחת לכל עשרון, והוא נדר קומץ אחד לשני עשרונות], ומה שהביא נדבה היא, ועדיין מחויב להביא כמו שנדר.

אולם, אם כשהביא אמרו לו הלא נדרת להביא בכלי אחד, ושתק, ולא אמר, מה שאני מביא עתה נדבה היא ולא תשלום הנדר, הראה שמביא לשם נדרו ולא לשם נדבה, ומאחר שאין יוצא בזה ידי נדרו, הרי זו מנחה פסולה.

האומר הרי עלי להביא שני

עשרונות סולת אלו למנחה בכלי אחד

האומר, הרי עלי להביא שני עשרונות סולת אלו למנחה בכלי אחד, נדר להביא את העשרונות שלפניו מנחה גדולה של שני עשרונות יחד, שיש בהם קמיצה אחת.

ולפיכך, אם הביאם בשני כלים, פסלם, ועבר על נדרו.

וכן הדין אם נדר להביא שני עשרונות בשני כלים, והביאם יחד, שאינו יוצא ידי נדרו אלא אם כן הביא שני עשרונות בשני כלים.

אלא שבזה, אם נתן את שני העשרונות לכלי אחד, ויש מקום בכל עשרון שלא נתערב, וניתן לקמוץ ממנו, יקמוץ מכל עשרון בפני עצמו, ויצא ידי נדרו.

דף ק"ג

וכל המבואר לעיל, שלדעת התנא של משנתנו, יש להביא את המנחה כפי שפירש, אין זה אלא כשפירש כן בשעת הנדר.

אבל אם בשעת הנדר לא פירש היאך יביא את המנחה, ורק בשעה שהפירש את הסולת פירש כן, הכל מודים, שאין בכך כלום, ולכן אף אם פירש בשעת ההפרשה שיביא מהסולת מנחה במחבת, והביא מנחה במרחשת, יצא ידי חובתו. שנאמר "מוצא שְפָתַיך תִּשְׁמַר וְעֲשִׂיתָ פֶּאֶשֶׁר נְדָרְךָ לַה' אֲקִיד נְדָבָה אֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ בְּפִיךָ", "פֶּאֶשֶׁר נְדָרְךָ", ולא "כאשר הפרשת".

המתנדב מנחה שלא כתקנה

מנחת נדבה אינה באה, אלא כשיתקיימו בה כל הדברים הבאים: (א) שתבוא סולת [ולא קמח].

(ב) מן החיטים [ולא מהשעורים או מדברים אחרים]. (ג) ואינה פחותה מעשרון שלם. (ד-ה) וטעונה שמן ולבונה.

ואם אמר, "הרי עלי מנחה", וסיים דבריו באופן שאינה ראויה לבוא, [כגון "מן השעורים", או "קמח", או "בלא שמן ובלא לבונה", או "חצי עשרון", או "עשרון ומחצה"].

< לדעת בית שמאי – כלל הוא שאדם נתפס בתחילת דבריו, [=תפוס לשון ראשון], ולכן מיד כשאמר "הרי עלי מנחה", נתחייב להביא מנחה כדינה, ומעתה אף שסיים "מן השעורים", ואפילו "מן העדשים", או בשאר אופנים שאין מביאים, לא בטל נדרו, ומביא מנחה כדין.

- מתחילה אמר חזקיה, שמשנתנו, בה מבואר, שהאומר, "הרי עלי מנחה מן השעורים", היא כדברי בית שמאי. אולם לבסוף חזר בו, שכן אם היא כדברי בית שמאי, היה צריך לבאר בה, שכן הדין גם כשסיים "מן העדשים", ומתוך שלא

נזכר בה "מן העדשים", על כרחך, כשסיים כן, נדרו בטל, [כפי שיתבאר בדברי בית הלל], ואין משנתנו כדברי בית שמאי.

- ורבי יוחנן אמר שניתן להעמיד משנתנו גם כדברי בית שמאי, והסיבה שזכר בה "מן השעורים" היא, שבזה יש חידוש גדול יותר שנדרו קיים, שכן כשסיים "מן העדשים", ודאי לא טעה לומר שמנחה באה מהם, וכשאמר תחילה "הרי עלי מנחה", נתכוון למנחה כתקנה, ואחר כך כשאמר "מן העדשים", חזר בו, ומאחר שאדם נתפס בתחילת דבריו, אינו יכול לחזור בו, אבל כשסיים "מן השעורים", היה מקום לומר, שזו היתה כוונתו אף מתחילה כשאמר "הרי עלי מנחה", ואם כן מעולם לא נדר להביא מנחה כתקנה, ואף על פי כן, גם בזה, מאחר שתחילה אמר "הרי עלי מנחה", נתחייב להביא מנחה כתקנה.

< ולדעת בית הלל – אם כשסיים דבריו נתכוון לבטל את נדרו, לומר, לא אביא מנחה כתקנה אלא "מן השעורים", נדרו בטל, ואינו חייב להביא כלום, כי אין מנחת נדבה באה מן השעורים, ומנחה כתקנה לא נדר, אבל אם כוונתו היתה להביא מנחה כתקנה, אלא שטעה שמנחה באה מן השעורים, ועתה אומר שאילו היה יודע שאינה באה אלא מן החטים, היה אומר "מן החטים", נדרו קיים, ומביא מנחה כתקנה. ודווקא כשסיים דבריו בדבר שבני אדם טועים בו, כגון "מן השעורים", [שמצינו מנחת קנאות באה מן השעורים], אבל אם סיים דבריו "מן העדשים", ודאי לא טעה לומר שמנחה באה מן העדשים, אלא נתכוון לבטל את נדרו, והנדר בטל.

- ולמסקנה לדברי הכל משנתנו היא גם כדעת בית הלל, האומרים שהאומר "הרי עלי מנחה מן השעורים" ולאחר מכן נתברר שהיה סבור שמנחה באה מהם ורצה להביא מנחה כתקנה חל נדרו.

לא אמר בתחילת דבריו "מנחה"

לעיל נתבאר, שהאומר, "הרי עלי מנחה מן השעורים", מתחייב במנחת חיטים כתקנה, אף על פי שסיים "מן השעורים".

לפירוש ראשון – כן הדין כשתחילת דבריו היו "הרי עלי מנחה", שמילים אלו עומדות בפני עצמן, ומתחייב מחמתן מנחה כתקנה, אבל כשתחילת דבריו היו "הרי עלי מנחת", מאחר שאין מילים אלו עומדות בפני עצמן, אלא בסמיכות לסיום, "שעורים", לא נדר מעולם להביא מנחה כתקנה, אלא מנחת שעורים, ולכן מנחה כתקנה אינו מחויב להביא, ואף לא מנחת שעורים, שאינה באה בנדבה.

ולפירוש השני – רק כשאמר "הרי עלי שעורים", בלא להזכיר שם מנחה כלל, לא נתחייב להביא מנחה.

"הרי עלי מנחה חצי עשרון" או "הרי עלי מנחה

עשרון וחצי" או "הרי עלי מנחה חצי עשרון

ועשרון"

א. האומר, "הרי עלי מנחה חצי עשרון", דינו כאומר, "הרי עלי מנחה מן השעורים", שכשם שאין מנחה באה מהשעורים, כך אינה באה פחות מעשרון, ולפיכך בכל האופנים המבוארים לעיל [לדעת בית שמאי בכל אופן ולדעת בית הלל כשאמר שהתכוון למנחה כתקנה] חייב להביא מנחה של עשרון שלם.

ב. האומר, "הרי עלי מנחה עשרון וחצי", אינו חייב אלא במנחה של עשרון אחד, כי אין מנחה באה אלא עשרונות שלמים, ומה שהוסיף "וחצי" אין זה כלום.

ג. אבל כשאמר, "הרי עלי מנחה חצי עשרון ועשרון", לדעת תנא קמא של משנתנו, באמירתו, "הרי עלי מנחה חצי עשרון", כבר מתחייב בעשרון שלם כנ"ל [באות א'], וכשהוסיף "ועשרון", חייב עצמו בעשרון נוסף, ולפיכך יביא מנחה של שני עשרונות.

דעת רבי שמעון בדינים הנ"ל

בסוגיתנו מבואר שלדעת רבי שמעון האומר "הרי עלי מנחה חצי עשרון ועשרון" נתפס בכל דבריו אף במה שאמר "חצי עשרון" ומאחר שאין מנחה של חצי עשרון ולא נדר כדרך המתנדבים כל דבריו בטלים אף מה שאמר "הרי עלי מנחה" ומה שסיים "ועשרון" ולא יביא כלום.

ולכאורה הוא חולק על כל המבואר לעיל, ולדעתו, כל שיש בתוך הדברים חלק שאי אפשר לקיימו, כל דבריו בטלים. [ויל"ע בדבר].

עד ששים עשרונים באים בכלי אחד

כשם שיש למנחות שיעור למטה, [שאין מנחה פחותה מעשרון סולת], כך יש להן שיעור למעלה, שאין מביאים מנחה גדולה יותר מששים עשרונות בכלי אחד. [והמתנדב מנחה של ששים ואחד עשרונות מביא ששים בכלי אחד ועשרון נוסף בכלי שני].

ונחלקו חכמים בטעם הדבר.

< לדעת תנא קמא של משנתנו, ולדעת רבי

יהודה בברייתא – הסיבה שאין מנחת נדבה גדולה מששים עשרונים, **כי מצינו בקרבנות ציבור, שמעולם אין חיוב מנחות ציבור ביום אחד אלא ששים ואחד עשרונים**, והוא ביום טוב ראשון של חג הסוכות שחל בשבת, שמקריבים בו שני כבשים לקרבן תמיד, ושני כבשים למוסף שבת, וארבעה עשר כבשים למוסף היום, סה"כ שמונה עשרה כבשים, שלכל אחד מנחה של עשרון אחד, [סה"כ 18 עשרונים], ומלבדם מביאים למוספים שני אילים, שלכל אחד מנחה של שני עשרונים, [סה"כ 4 עשרונים], ומלבדם מביאים למוספי היום, שלושה עשר פרים, שלכל אחד מנחה של שלושה עשרונים, [סה"כ 39 עשרונים], נמצא ששיעור כל המנחות הללו הוא, $61 [= 39 + 4 + 18]$ עשרונים. **ואין כבוד הציבור, שיהא קרבן יחיד גדול או שווה לקרבן הציבור, ולכן לעולם תהא מנחת נדבה פחותה מהשיעור הזה של 61 עשרונים**. [ורבי שמעון חולק על הטעם הזה, כי אם זה הטעם, לא יביא היחיד אפילו מנחה של שלושה עשרונים, כי באמת זו המנחה הגדולה ביותר של הציבור, שהרי המנחות המנויות לעיל, אינן קרבות יחד, ואף בדיעבד, אי אפשר לערב אלא את מנחות הפרים והאילים שבלילתם שווה, ולא יהיו יחד אלא 43 עשרונים בכלי אחד].

ולדעת רבי שמעון – הסיבה שאין מנחה גדולה מששים עשרונים, כי לדעתו כל המנחות, בין גדולות בין קטנות, טעונות לוג אחד של שמן, [כדעת רבי אליעזר בן יעקב בדף פ"ט], ואין המנחות כשרות, אלא אם כן ראויות להיות נבללות בשמן, שנאמר, "וְכָל מִנְחָה בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן", **ושיערו חכמים, שעד ששים עשרונים של סולת, ניתן לבלול בלוג אחד של שמן**, אבל יותר מששים עשרונים, אינם נבללים בלוג אחד של שמן, ומאחר שאי אפשר לבלול בשמן, המנחה פסולה, [אבל מנחה שאפשר לבלולה בשמנה, כשרה בדיעבד גם אם לא נבללה, שכל הראוי לבילה, אין בילה מעכבת בו, וכל שאינו ראוי לבילה, בילה מעכבת בו].

כל מידות חכמים כן הוא

לעניין בלילת מנחות – דעת רבי שמעון, ששישים עשרונים סולת נבללים בלוג שמן, אבל ששים ואחד עשרונים אינם נבללים.

לעניין מקוואות – בארבעים סאה מים, אדם טובל כל גופו, אבל בארבעים סאה חסר קורטוב [$= 1/64$ של לוג, שהוא $1/61440$ מכל המקוה], **אינו טובל כל גופו.**

לעניין טומאת אוכלים – אוכל בשיעור כביצה, מטמא טומאת אוכלים. אבל אוכל שיש בו שיעור ביצה פחות משהו, אינו מטמא טומאת אוכלים.

לעניין טומאת מדרס – בגד ששיעורו שלושה על שלושה, חשוב בגד להיטמא מדרס, אבל בגד שחסר בו נימה אחת מהשיעור הזה, אינו טמא מדרס.

רבי חנין דרש את הכתוב הבא האמור בקללות במשנה תורה כך

"וְהָיוּ חֲפִיף תְּלָאִים לְךָ מִנְגֵד" – זה מי שאין לו קרקע לזרוע, וקונה תבואה בכל שנה לכל השנה, שחיוו תלואים מנגד, כי אינו יודע אם יהיו לו מעות לשנה הבאה לקנות תבואה.

"וּפְחַדְתָּ לְיָלָה וְיִזְמִם" – זה שאין לו קרקע, וגם אין לו מעות לקנות תבואה לשנה שלמה, וקונה תבואה בכל שבוע לשבוע אחד.

"וְלֹא תֶאֱמִין בְּחִפְיֶךָ" – זה שאין לו יכולת לקנות לשבוע שלם, וקונה בכל יום מהאופה [=פלטור], ואינו יודע אם יהיה לו מה לאכול למחר כדי לחיות. [וכן היה רבי זריקא, ומחמת שהיה טרוד בזה, לא היתה דעתו מיושבת עליו, להשיב על מה שהקשה לו רבי יצחק בר ביסנא].

טומאת דם נבילות

רבי יהושע ורבי יהושע בן בתירא העידו לפני חכמים, שדם נבילות טהור הוא, והוסיף רבי יהושע בן בתירא לעדותו, שהיו רגילים לנחור [=להרוג] ערודי יער, כדי שיאכלום אריות בדרך המלך, ועולי רגלים היו שוקעים בדם הנבלות הללו עד ברכיהם, ועולים למקדש, ולא אמרו להם חכמים דבר, ומכאן שאין בהם טומאה.

ואמר רבי יהודה, שזו דעת בית שמאי, אבל בית הלל חולקים על כך, ואומרים, שתקנת חכמים היא, שדם נבילות מטמא, כשיש בו שיעור רביעית, [כי שיעור טומאת נבילה בכזית, ורביעית דם יכולה לקרוש ולהיות כזית], ודין זה הוא אחד מהדברים שבהם בית שמאי מקלים ובית הלל מחמירים.

ומעשה שמתה פרדה אחת של בית רבי, ושערו חכמים את הדם שיצא ממנה, אם יש בו שיעור רביעית, לדעת אם הוא מטמא [כדעת בית הלל].